

مرکز مجاز امام صادق (ع)

اصول الفقه (عام و خاص)

اعتبارات ماهیت ۵

جلسه ۱۴۳

استاد نجار زاده

بیان اقوال در این مسئله:

اسماء اجناس، برای معانی مطلقه وضع شده‌اند؛ به طوری که اطلاق، قید است برای موضوع‌له؛ لذا استعمال مطلق در مقید را مجاز می‌دانستند و این قول به دو نحو قابل تصوّر است:

اول: موضوع‌له، معنا باشد به شرط اطلاق؛ به طوری که اعتبار اطلاق از قبیل اعتبار «بشرط شیء» محسوب شود.

دوم: موضوع‌له، معنای مطلق بوده؛ به طور «لا بشرط».

اشکال:

ولی بر این قول با هر دو تصوّری که در آن ممکن است، اشکال شده و شرح ایراد قبلا گذشت و آن این بود که لازمه این قول آن است که موضوع‌له، موجود ذهنی بوده و بدین ترتیب، جمیع قضایا باید ذهنیه باشند؛ در نتیجه، اگر در قضایای خارجیّه یا حقیقیّه بخواهیم لفظ را به ملاحظه معنائی که دارد موضوع قرار دهیم؛ لازم است آن را از قید ذهنی مزبور مجرّد نموده، آنگاه محمول را بر آن حمل کنیم و این مستلزم آن است که در قضایای متعارفه، دائم مرتکب مجاز شویم؛ در حالی که قطعاً این گونه نیست.

جواب:

در صورتی ایراد مذکور وارد است که اعتبار مزبور را به عنوان قید در موضوع‌له ملاحظه کنیم؛ ولی اگر

آن را مصحّح وضع بدانیم، اشکالی متوجّه کلام قدامت نیست.

نظریه متاخرین:

آنچه گفتیم رأی قدامت از اصحاب بود و اما متأخرین، متفقند که موضوع‌له، ذات معنا بوده نه معنای مطلق؛ به طوری که اطلاق، قید در آن باشد؛ لذا اگر «قید» نباشد، (مقید) مجاز نخواهد بود.